

Amb bones paraules

“Assumpte”, el camuflatge perfecte

Gabriel Bibiloni gabriel@bibiloni.cat

L'entrada *assumpte* de l'Alcover-Moll ens dona un exemple d'una pràctica lexicogràfica comprensible en el moment de redactar l'article però que ara hauria d'estar superada. Deixant a part un misteriós *assumpt*, que apareix com a antic, el gran diccionari ens vol fer creure que *assumpte* ve del llatí *assumptum* i que la forma *assunto* és un castellanisme. En realitat, tan castellanisme és *assunto* com *assumpte*, com ara veurem.

Una altra obra magna de la lexicografia catalana, el diccionari Coromines, ens mostra aquí un dels seus aspectes problemàtics: el gran desequilibri entre l'atenció dedicada al mot que fa de cap d'entrada i la que es dispensa a molts de derivats. En aquest cas, sobre *assumpte* es limita a dir que la primera documentació és al diccionari de Belvitges (1803-1805) i poca cosa més. Tanmateix, el dic-

cionari de Belvitges no duu *assumpte*, sinó *assumpto*, un petit detall que –sense mala intenció– amaga Coromines, malgrat que adverteix que en el segle XIX “se solia dir *assumpto*”. I, certament, *assumpto* és el que recullen la majoria de diccionaris anteriors a Fabra, sense deixar el Labèrnia (1839), el diccionari més rellevant del segle XIX, que, tot i introduir ja *assumpte*, no dubta a tractar el mot a partir de la forma *assumpto*.

La veritat és que el substantiu *asunto* és una creació, i ben original, de l'espanyol, inexistent en qualsevol altra llengua europea, excepte en el portuguès, que intueix que, com el català, l'ha agafat de l'espanyol. Derivació semàntica del participi etimològic d'*asumir* (*asunto*, *asunta*), prengué el significat de 'coses assumides' i finalment 'tema', 'qüestió', 'afer', etc. La paraula, com a substantiu, està

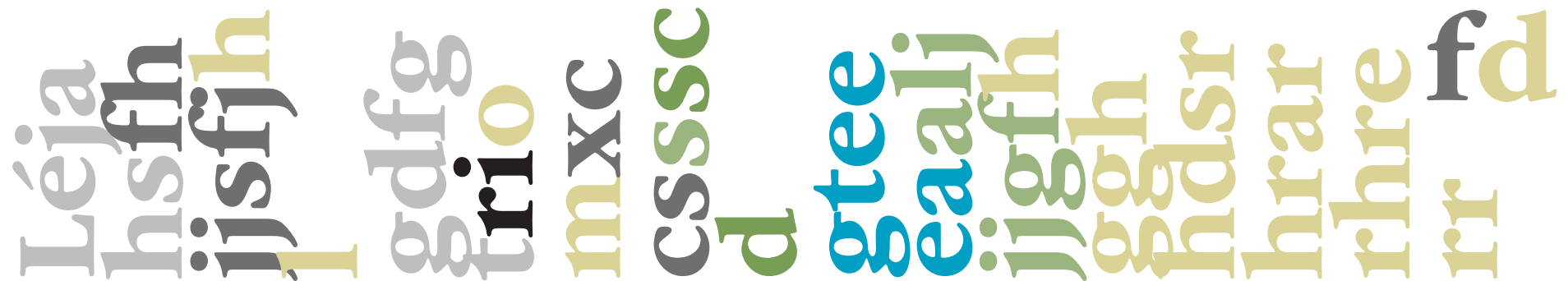
ben documentada en el segle XVII, per exemple en el *Quijote* i en alguns textos anteriors del mateix segle. Fins i tot se'n troba algun cas en el segle XVI. En català trobam el mot, acabat en -o, bastant més tard, encara que no tant com indica Coromines; de fet, he vist *assunto* o *assumpto* en textos mallorquins de mitjan XVIII, amb el significat, per exemple, de tema d'un sermó o similar. Va entrar, doncs, a la nostra llengua, en un moment de forta castellanització, amb la forma *assunto* i no hi ha res que faci creure que *assumpte* hagués estat utilitzat mai anteriorment. És igual si apareix amb la grafia *assumpto*: també en espanyol del XVII trobam la mateixa escriptura etimològica *asumpto*. La llengua popular es va fer seu el mot, en general sota la forma *assunto*, que és la que una gran part dels catalanoparlants en-

cara fan servir. Els valencians van fer una adaptació espontània, *assunt*, que ja figura en el diccionari d'Escriu (1851) i foren els primers també a fer l'adaptació *assunte*. En el Principat i les Illes es deia fixament *assunto*. Fins que alguns autors de la Renaixença crearen *assumpte*, forma usada per Verdguer i documentada per primer cop en el *Corpus textual informatitzat* de l'Institut el 1875. Finalment, la codificació moderna fixà el mot amb la forma i la grafia que li haurien correspost si hagués procedit realment del llatí *assumptum*. És el camuflatge perfecte, és convertir una paraula forastera en catalana recorrent a la ucrònia i a un bon vestit de grafia etimològica. Si no fa, com si “arreglèssim” el castellanisme *hisenda* –*hacienda* sentia a dir jo sempre en altres temps– transformant-lo en *facienda* o *fa-*

cenda, d'acord amb l'ètim llatí *facienda*. Per bé que aquí l'operació quirúrgica seria més completa que la que hem practicat a l'*assunto*.

Un fet ben curiós s'ha produït a Mallorca, on s'ha creat l'expressió *fer assunto*, que significa 'repugnar' o 'produir aversió': “veure matar un gall em fa assunto”, “no em fa gens d'assunto beure amb el teu tassó”. L'explicació l'hauríem d'anar a cercar en alguna aplicació específica del mot en el començament, però ara per ara no en tenim més informació.

En aquest article he volgut explicar el caràcter d'hispanisme de la paraula *assumpte*, cosa per a mi irrefutable, i el fet que sense la interferència espanyola ara no tindríem aquesta paraula. Allò que cadascú vulgui fer després amb el mot ja és una altra qüestió, o un altre tema, o un altre afer. O un altre *assunto*.

PARADA DE LLIBRES

Aquest estiu qui vulgui llegir clàssics ho té més fàcil que mai. I qui vulgui fer-ho en català hi està d'enhorabona, perquè a més a més ho podrà fer a bon preu –ara estam en crisi i a la vegada estam cansats de sentir allò que els llibres són cars. Els responsables de tot això són la gent de La Butxaca i de Quaderns Crema.

Cims borrascosos (La butxaca, cedit per Proa) és l'única novel·la de la reconeguda Emily Brönte i ara ens arriba en la traducció de Montserrat de Gispert. La novel·la narra la història d'amor tèrbola i apassionada entre Heathcliff i Catherine. Possiblement això ja ho sabíeu, però si anau als arxius televisius i buscau la primera temporada de *Los vigilantes de la playa* sabreu que és un dels llibres més

esmentats quan aquesta sèrie encara valia una mica la pena. Més estiuenc impossible.

I si la primera novetat és anglesa, ara ens n'hem d'anar a la França de la *grandeur*, la segona gran pàtria de la novel·la del XIX. De l'Hexàgon ens arriba *El roig i el negre* d'Stendhal en la versió de Ferran Toutain (La butxaca, cedit per Destino). En total 604 pàgines a través de les quals podrem seguir les passes de Julien Sorel, jove apassionat, ambicions i vulnerable i “una de les creacions més admirables de la literatura”. És a dir, ens endinsarem en la vida d'un jove provincial que triomfa en la societat del seu temps. Stendhal se'n serveix per crear la seva millor obra i un dels cims de la novel·lística clàssica.

Si trobau que el llibre d'Stendhal és massa gruixut per aquests dies de platja i de camp, tenim un altre gran clàssic que ens arriba també de França:

Tres contes, de Gustave Flaubert (La Butxaca, cedit per Destino). La traducció, impecable, de les tres peces geni-

fascinant *Un cor senzill*, que ens permet resseguir la història de la Felicité, una criada fidel que envellaix en companyia del seu lloro Lulú i que inspirà un escriptor com Julian Barnes, que el va erigir en protagonista del *long seller* *El loro de Flaubert*, que podeu trobar als Compactos d'Anagrama. Els contes de Flaubert són un exercici de perfecció que van ser rebuts en el seu moment amb elogis unànims.

Aneu amb compte: just són 123 pàgines i segons com us quedareu sense lectura abans que us n'adoneu.

Quaderns Crema també es va apuntar al seu moment a la moda dels llibres de butxaca. I el disseny de

les seves portades i col·lecció és extraordinari. Entre els llibres hi ha *El retrat de Dorian Gray* (Quaderns Crema) en la versió catalana de Jordi Larios, la ja clàssica història que va veure la llum en 13 capítols al *Lippincott's Monthly Magazine*. En passar al format llibre es va incrementar amb set capítols i el famós preface: “No hi ha llibres morals o immorals. Els llibres estan ben escrits o mal escrits. Res més”. Aquest està molt ben escrit.

Com també *L'illa del tresor* de Robert Louis Stevenson (Quaderns Crema) en la versió de Joan Sellent i amb les extraordinàries il·lustracions de Leonard Beard. Possiblement el millor llibre mai escrit. Us sona a anunci? Idò això, cerveseta, piscina i bons llibres. I vius i unglés si sentiu una pota de pal. Per ventura serà en John Long Silver que us vol dur a bord de la Hispaniola, perquè qualsevol moment és bo per embarcar-se.

als de Flaubert, és de Lluís Maria Todó. El volum va aparèixer el 1877 i hi podeu trobar el

